

فصلنامه حقوقی

دوره ۸ - شماره ۲۴ - تابستان ۱۴۰۴

رابطه خریدار و فروشنده در قرارداد پایه در اعتبار اسنادی با تاکید بر حقوق ایران
همایون مافی، رضا احسانی، احمدرضا امیری لاریجانی
بررسی تطبیقی جایگاه حفاظت از محیط زیست در حقوق بین الملل بشر و حقوق بین الملل بشردوستانه
سیدفضل الله موسوی، امیرحسین عسگری
عدالت کودک محور و مسئولیت دولت: پیشگیری، اصلاح و بازپروری کودکان ناقض قوانین کیفری
محمد روشن، سمیه رنگین کمان، سیدمصطفی حسینی دستجردی
واکاوی چالش‌ها و الزامات حقوقی هوش مصنوعی در محیط‌های کاری: بررسی تأثیرات و راهکارهای اصلاحی
مریم برومند بازکیاگورابی، امیررضا محمودی
جامعه الگوریتمی و انطباق حقوقی: بازاندیشی در حقوق، حکمرانی و عدالت اجتماعی
خدیجه کریمی اصفهانی، مجاهد امیری
صدور اسناد هویتی در مورد اطفال متولد شده از روابط نامشروع و آثار آن در حقوق ایران
مرضیه کاظمی، مصطفی کافی
مسئولیت نقصان یافته در نظام کیفری ایران و انگلستان
ایرج مروتی، نفیسه عراقی، ماندانا جنگلی
نظارت بر رسانه با رویکرد فقهی و حقوقی
نرگس ابوالمعصومی
درآمدی بر جرایم مرتبط با رمزارزها؛ از تسهیلگری تا پیشگیری
محبوبه طالبی رستمی
اهمیت تفسیر قرارداد در حقوق مدنی ایران
نازنین بهرامی، مهناز سجادیان، حمیدرضا کناری زاده
تأثیر مداخلات امنیت گرایانه و عوام گرایانه سیاست جنایی بر شکل دهی گفتمان جرم شناختی نئوکلاسیک نوین
مسعود اکبری
مطالعه تطبیقی دارایی تجاری در حقوق ایران و فرانسه
سعید جوهر
بازدارندگی تبعید و نفی بلد در عصر ارتباطات
مهسا محمودی
جلوه های حقوق معنوی زندانیان در اسناد داخلی و بین المللی
امین رضا بهار فلاصری
مطالعه تطبیقی کاربرد اصول دادرسی مدنی در دادرسی کیفری با تأکید بر سازوکار ارجاع
علی اصغر عسگری
جرایم علیه اراضی دولتی (مطالعه مروری)
وحید کیومرثی
زیاله‌های قضایی در حقوق بین‌الملل: چالش‌های نظارتی و راهکارهای حقوقی
مهدی قره داغی
توهین به مقدسات در حقوق کیفری ایران، فقه امامیه و فقه اهل تسنن
داود سلمانپور، یعقوب طاهری، حسین زارعی
مسئولیت بین‌المللی کشورها در مبارزه با دوپینگ: تحلیل حقوقی و چالش‌های اجرایی
سپیده احمدیان فرد
سیاست کیفری در قبال جرائم نظامی در حقوق کیفری ایران و ایالات متحده آمریکا
امیرحسین ابوالحسنی، حامد زرین جوی الوار، محمدعلی جهانی
قواعد حاکم بر بازار مالی غیرمتشکل پولی در نظام حقوقی ایران
ایوب رحیمی
حفظ سرمایه اجتماعی در فرایند مبارزه با قاچاق کالا (مطالعه موردی بندر دلووار)
حسین اکبرپا
شرایط سلبی مسئولیت کیفری شخصی بر مبنای اساسنامه دیوان کیفری بین المللی
محمدرضا افراسیابی
تأثیر قوانین داخلی و التزام به معاهدات بین‌المللی در مبارزه با فساد بانکی
سیدبهمن اکبری
سازوکارهای گوناگون اعمال و اجرای حقوق بین‌الملل
مهدی رضایی اسرمی
بزه‌دیده شناسی سبز و بزه‌دیدگان غیرانسانی
امین حاجی وند، امیرحسین خراشادی زاده، محمدجواد میرزایی

A Review of Crimes Against Government Lands (Case Study)

جرایم علیه اراضی دولتی (مطالعه مروری)

Vahid Kioumars

PhD researcher in criminal law and criminology, Faculty of Humanities, lecturer at Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Tehran, Iran

وحید کیومرثی

پژوهشگر دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، مدرس دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران

vahidkioumars@yahoo.com

<http://orcid.org/0009-0006-7951-2990>

Abstract

Crimes against state lands are among the country's serious legal, economic, and environmental challenges, which are accompanied by consequences such as destruction of natural resources, weakening of public ownership, and social distrust. These crimes usually include illegal seizure, change of use, forgery of documents, unauthorized purchase and sale, and destruction of national and state lands. In many cases, the weakness in accurately identifying state ownership, lack of effective supervision, and lack of coordination between the responsible institutions lead to the occurrence of these violations. The question raised in this research is what are the types of crimes against state lands and ways to prevent these crimes? This study aims to examine the various dimensions of crimes against state lands, analyze the underlying causes, and provide preventive solutions. It attempts to provide an analytical approach to provide a suitable basis for improving policymaking and executive actions in this area. The importance of this issue is doubled given the vital role of natural resources in sustainable development and public rights. The findings confirm that to combat these crimes, solutions such as official registration and transparency of ownership, strengthening field surveillance, utilizing modern surveillance technologies, public awareness, and public participation in land protection are suggested. Also, amending existing laws and expediting judicial proceedings play an important role in deterrence.

Keywords: Crimes Against Government Lands, Aggressive Seizure of National Lands, Unauthorized Change of Use, Unregistered Lands, Land Grabbing.

چکیده

جرایم علیه اراضی دولتی از جمله چالش‌های جدی حقوقی، اقتصادی و محیط‌زیستی کشور محسوب می‌شود که با پیامدهایی چون تخریب منابع طبیعی، تضعیف مالکیت عمومی و بی‌اعتمادی اجتماعی همراه است. این جرایم معمولاً شامل تصرف غیرقانونی، تغییر کاربری، جعل اسناد، خرید و فروش غیرمجاز و تخریب اراضی ملی و دولتی می‌شوند. در بسیاری از موارد، ضعف در شناسایی دقیق مالکیت دولت، نبود نظارت مؤثر و عدم هماهنگی بین نهادهای متولی زمینه‌ساز بروز این تخلفات است. پرسشی که در این پژوهش مطرح می‌شود این است که انواع جرایم علیه اراضی دولتی و راه‌های پیشگیری از این جرایم چیست؟ این پژوهش با هدف بررسی ابعاد مختلف جرایم علیه اراضی دولتی، تحلیل علل زمینه‌ساز و ارائه راهکارهای پیشگیرانه تدوین شده و تلاش دارد تا با رویکردی تحلیلی، بستر مناسبی برای بهبود سیاستگذاری‌ها و اقدامات اجرایی در این حوزه فراهم آورد. اهمیت این موضوع با توجه به نقش حیاتی منابع طبیعی در توسعه پایدار و حقوق عمومی، دوچندان می‌گردد. یافته‌ها مؤید این است که برای مقابله با این جرایم، راهکارهایی نظیر ثبت رسمی و شفاف‌سازی مالکیت‌ها، تقویت نظارت میدانی، بهره‌گیری از فناوری‌های نوین نظارتی، آگاه‌سازی عمومی و مشارکت مردم در حفاظت از اراضی پیشنهاد می‌شود. همچنین اصلاح قوانین موجود و تسریع در رسیدگی قضایی نقش مهمی در بازدارندگی دارد.

واژگان کلیدی: جرایم علیه اراضی دولتی، تصرف عدوانی اراضی ملی، تغییر کاربری غیرمجاز، اراضی ثبت‌نشده، زمین‌خواری

ارجاع:

کیومرثی، وحید؛ (۱۴۰۴)، جرایم علیه اراضی دولتی (مطالعه مروری)، تمدن حقوقی، شماره ۲۴.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author (s), with publication rights granted to Legal Civilization. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

CC BY-NC-SA

مقدمه

رشد سریع جمعیت و شهرنشینی، به همراه مهاجرت روستاییان به شهرها و توسعه صنایع در حاشیه‌های شهری، منجر به گسترش فضاهای شهری شده است. این امر، تقاضا برای زمین را افزایش داده و توجه متقاضیان را به سمت اراضی اطراف شهرها، از جمله جنگل‌ها، دامنه‌های کوهستانی، سواحل، حاشیه رودخانه‌ها و زمین‌های کشاورزی جلب کرده است. در نتیجه، شاهد تغییر کاربری بی‌رویه زمین‌های دولتی، ملی و کشاورزی در اطراف شهرها، به‌ویژه کلان‌شهرها هستیم که به مناطق مسکونی و صنعتی تبدیل می‌شوند. این روند، چالش‌های زیادی را برای حفظ تعادل اکولوژیکی و مدیریت منابع طبیعی به وجود آورده است.

اراضی دولتی به‌عنوان بخش مهمی از اموال عمومی، نقش بنیادینی در تحقق عدالت اجتماعی، توسعه پایدار و حفاظت از منابع طبیعی ایفاء می‌کنند. این دسته از اراضی که در مالکیت دولت بوده و کارکردهای متعددی در حوزه‌های کشاورزی، زیست‌محیطی، اقتصادی و امنیتی دارند، به واسطه موقعیت راهبردی و ارزش روزافزون، همواره در معرض تجاوز و سوءاستفاده قرار گرفته‌اند. بر این اساس، رشد بی‌رویه جمعیت و تقاضای فزاینده برای زمین‌های کشاورزی و مسکونی، به همراه افزایش قیمت زمین‌ها، فرصت‌هایی را برای سودجویی فراهم می‌کند.

ضعف در قوانین و اقدامات پیشگیرانه، افراد قدرتمند و بانفوذ را ترغیب می‌کند تا به سمت تصاحب زمین‌های دولتی و منابع طبیعی حرکت کنند. پدیده زمین‌خواری، به‌ویژه توسط افراد بانفوذ و قدرتمند، به روش‌های پیچیده و پنهانی انجام می‌شود که شناسایی آن را دشوار می‌سازد. این عمل بیشتر در اراضی ثبت‌نشده و در محدوده شهرها اتفاق می‌افتد، به خصوص در زمین‌های ملی. فقدان یک سیستم جامع ثبت املاک دولتی نظارت و کنترل مؤثر بر روش‌های زمین‌خواری را دشوار می‌کند. فقدان بانک اطلاعاتی جامع املاک، شناسایی و مقابله با این تخلفات را چالش‌برانگیزتر می‌نماید. همچنین بروز جرایمی نظیر تصرف عدوانی، تغییر غیرقانونی کاربری، جعل اسناد مالکیت و تخریب اراضی ملی از مهم‌ترین تهدیدهایی است که یکپارچگی و کارآمدی نظام مالکیت عمومی را مختل می‌کند و هزینه‌های جبران‌ناپذیری برای دولت و جامعه به همراه دارد. ضعف در تثبیت مالکیت‌ها، خلأهای قانونی، نبود شفافیت اطلاعاتی و ناکارآمدی نظارت اجرایی از جمله عواملی هستند که زمینه‌ساز افزایش این جرایم شده‌اند.

پژوهش حاضر با هدف تحلیل حقوقی، اجتماعی و اجرایی جرایم علیه اراضی دولتی، تلاش دارد ضمن شناسایی علل و پیامدهای این پدیده، راهکارهایی علمی و عملی برای پیشگیری، کنترل و مقابله با آن ارائه دهد. اهمیت این موضوع با توجه به نقش گسترده اراضی دولتی در نظم عمومی و مدیریت منابع ملی، ضرورتی انکارناپذیر دارد.

۱- مفهوم و اقسام جرایم علیه اراضی دولت

جرایم علیه اراضی دولت به جرائمی اطلاق می‌شود که علیه مالکیت و حفاظت از اراضی دولتی ارتکاب می‌یابند. این جرایم می‌تواند شامل تجاوز به اراضی ملی، تغییر کاربری غیرمجاز، تصرف غیرقانونی، تخریب و آلودگی اراضی و سایر موارد مشابه باشند. اقسام جرایم علیه اراضی دولت شامل جرایم مربوط به تجاوز به اراضی ملی و دولتی، جرایم مربوط به تغییر کاربری غیرمجاز اراضی، جرایم مربوط به تصرف غیرقانونی اراضی، جرایم مربوط به تخریب و آلودگی اراضی و همچنین جرایم مربوط به سوءاستفاده از موقعیت و اختیارات در حفاظت از اراضی می‌شود؛ بنابراین، در این مبحث ابتدا مفهوم جرایم علیه اراضی دولت و سپس اقسام این جرایم را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

۱-۱- مفهوم جرایم علیه اراضی دولت

اراضی دولتی و ملی در ایران به عنوان بخشی از ثروت عمومی و منابع طبیعی کشور، تحت حاکمیت دولت قرار دارند و مدیریت آن‌ها بر اساس قوانین و مقررات خاصی صورت می‌گیرد. اراضی دولتی به زمین‌هایی اطلاق می‌شوند که در مالکیت مستقیم دولت قرار دارند و برای اهداف عمومی مانند ساخت ادارات، مدارس، بیمارستان‌ها و سایر تأسیسات عمومی استفاده می‌شوند. این اراضی شامل زمین‌های شهری، روستایی و سایر املاکی است که به دولت تعلق دارد و تحت مدیریت نهادهای دولتی اداره می‌شوند. از سوی دیگر، اراضی ملی به زمین‌هایی گفته می‌شود که به عنوان بخشی از ثروت ملی، تحت حاکمیت دولت قرار دارند و استفاده از آن‌ها برای عموم مردم مجاز است. این اراضی شامل جنگل‌ها، مراتع، بیابان‌ها و سایر منابع طبیعی است که به عنوان میراث ملی محسوب می‌شوند و باید به صورت پایدار مدیریت شوند. تفاوت اصلی بین اراضی دولتی و ملی در نوع مالکیت و کاربری آن‌ها نهفته است. اراضی دولتی معمولاً برای اهداف خاصی مانند توسعه زیرساخت‌های عمومی استفاده می‌شوند، در حالی که اراضی ملی به عنوان منابع طبیعی برای استفاده عموم مردم در نظر گرفته شده‌اند. این تفاوت در قوانین و مقررات مرتبط با هر یک از این اراضی نیز منعکس شده است. به عنوان مثال، قانون مدنی ایران و قانون زمین شهری به طور خاص به اراضی دولتی پرداخته‌اند، در حالی که قانون ملی شدن جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۱ و قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ به اراضی ملی اختصاص دارند.

مدیریت اراضی دولتی در ایران بر عهده سازمان‌های دولتی مانند وزارت راه و شهرسازی، سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری، و سازمان منابع طبیعی است. این سازمان‌ها مسئولیت حفظ، نگهداری، و بهره‌برداری از این اراضی را بر عهده دارند و باید اطمینان حاصل کنند که این اراضی به صورت بهینه و در راستای منافع عمومی استفاده می‌شوند (کاتوزیان، ۱۳۸۰، ۹۰). از سوی دیگر، مدیریت اراضی ملی بر عهده سازمان‌هایی مانند سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری و سازمان محیط زیست است. این سازمان‌ها مسئولیت حفاظت و بهره‌برداری پایدار از این اراضی را بر عهده دارند و باید اطمینان حاصل کنند که این منابع طبیعی برای نسل‌های آینده حفظ می‌شوند.

یکی از مشکلات اصلی در مدیریت اراضی دولتی، تصرف غیرقانونی و تغییر کاربری غیرمجاز است. این مشکلات به دلیل نبود نظارت کافی و ضعف در اجرای قوانین به وجود می‌آیند و می‌توانند منجر به از دست

رفتن اراضی عمومی و کاهش منابع ملی شوند. در مورد اراضی ملی، چالش‌هایی مانند تخریب منابع طبیعی، تغییر کاربری غیرمجاز و نبود مشارکت مردمی وجود دارد. این مشکلات به دلیل نبود آگاهی کافی و ضعف در اجرای قوانین به وجود می‌آیند و می‌توانند منجر به کاهش کیفیت محیط زیست و منابع طبیعی شوند.

برای حفاظت از اراضی دولتی، نیاز به تدوین و اجرای قوانین دقیق، افزایش نظارت و مشارکت مردم است. این اقدامات می‌توانند از تصرف غیرقانونی و تغییر کاربری غیرمجاز جلوگیری کنند و اطمینان حاصل کنند که این اراضی به صورت بهینه و در راستای منافع عمومی استفاده می‌شوند. در مورد اراضی ملی، حفاظت از این منابع نیازمند افزایش آگاهی عمومی، مشارکت مردمی و اجرای قوانین حفاظتی است. این اقدامات می‌توانند از تخریب منابع طبیعی و تغییر کاربری غیرمجاز جلوگیری کنند و اطمینان حاصل کنند که این منابع برای نسل‌های آینده حفظ می‌شوند.

مدیریت پایدار اراضی دولتی و ملی می‌تواند به توسعه پایدار کشور کمک کند. این مدیریت باید بر اساس اصول حفاظت از منابع طبیعی و استفاده بهینه از زمین باشد و اطمینان حاصل کند که این منابع برای نسل‌های آینده حفظ می‌شوند. آینده مدیریت اراضی دولتی و ملی در ایران به بهبود قوانین، افزایش نظارت و مشارکت مردمی بستگی دارد. این اقدامات می‌توانند به حفظ و بهره‌برداری پایدار از این اراضی کمک کنند و اطمینان حاصل کنند که این منابع به صورت بهینه و در راستای منافع عمومی استفاده می‌شوند.

۱-۲- اقسام جرایم علیه اراضی دولت

جرایم علیه اراضی دولت به‌طور کلی به دو دسته جرایم مربوط به اراضی ملی و جرایم مربوط به اراضی دولتی تقسیم می‌شوند. جرایم مربوط به اراضی ملی شامل جرایمی مانند تصرف غیرقانونی در اراضی ملی، تغییر کاربری غیرمجاز اراضی ملی، قطع درختان و تخریب جنگل‌ها می‌شود. این جرایم معمولاً به موجب قوانین مربوط به حفاظت از منابع طبیعی و محیط زیست قابل پیگرد هستند. جرایم مربوط به اراضی دولتی نیز شامل جرایمی مانند تصرف غیرقانونی در اموال دولتی، استفاده غیرمجاز از اموال دولتی و تخریب اموال دولتی می‌شود. این جرایم معمولاً به موجب قوانین مربوط به حفاظت از اموال دولتی و حقوق بیت المال قابل پیگرد هستند. همچنین، برخی از جرایم مانند زمین خواری که شامل تصرف غیرقانونی در اراضی دولتی یا ملی به منظور سودجویی شخصی می‌شود، به‌عنوان یک جرم خاص مورد توجه قرار گرفته است.

۱-۲- تصرف عدوانی اراضی ملی

تصرفات اراضی هم از طریق دستگاه‌های دولتی و هم بخش خصوصی و اشخاص صورت می‌گیرد. تصرف می‌تواند در یک ملک یا ناشی از مالکیت باشد یا اذن مالک که به دیگران اجازه استفاده از ملک خود را می‌دهد و یا ناشی از یک قرارداد که مالک از طریق یک قرار عین ملک و یا حق ارتفاق آن را به دیگران منتقل می‌کند. گاهی اتفاق می‌افتد که شخص از مالکیت خود و محدوده مالکیت خویش تجاوز می‌کند و یا این که پس از رجوع از اذن، شخص کماکان به تصرف خویش ادامه می‌دهد و یا این که اصولاً قراردادی بین اشخاص وجود ندارد و شخص با عدوان و قهر و غلبه به مالکیت دیگران دست اندازی می‌کند.

درباره تعیین عنصر قانونی جرم تصرف عدوانی اختلافاتی مشاهده می‌گردد که بیشتر آن‌ها ناشی از ابهام موجود در تشخیص عناصر تشکیل‌دهنده این جرم است. برخی ماده‌های ۶۱۱ تا ۶۱۶ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ را مستند قانونی جرایم تصرف عدوانی، مزاحمت و ممانعت از حق می‌دانند و برخی دیگر ماده‌های ۶۱۱ الی ۶۱۳ قانون فوق و عده‌ای نیز صرفاً ماده‌های ۶۱۱ و ۶۱۲ قانون فوق. در این جا برای پی بردن به عنصر قانونی این جرم ابتدا لازم است ماده‌های مذکور را برای برطرف کردن برخی ابهامات به صورت گذرا مرور کنیم.

ماده ۶۱۱ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ از سه بخش تشکیل یافته و هر بخش بیانگر جرم خاصی است: الف- ایجاد آثار تصرف به وسیله صحنه‌سازی و تهیه آثار درباره این جرم که صدر ماده ۶۱۱ را به خود اختصاص داده است. عده‌ای معتقدند تصرفی را در بر می‌گیرد که به وسیله صحنه‌سازی و تهیه آثار باشد و تصرف ساده را شامل نمی‌گردد. اما به نظر می‌رسد در این جا مراد قانون‌گذار صرفاً ایجاد آثار تصرف در املاک دیگران با قصد تصرف یا ذیحق معرفی کردن خود یا دیگران بدون تصرف و استیلا بر املاک مذکور بوده است و درباره تصرف همراه با ایجاد آثار باید به سراغ ذیل ماده ۶۱۱ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ برویم. ب- تخریب محیط زیست و منابع طبیعی. ج- تصرف عدوانی، مزاحمت یا ممانعت از حق.^۱

ماده ۶۱۲ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ نیز در مقام بیان جرم تصرف همراه با قهر و غلبه برآمده است. لذا این جرم نیز تصرف عدوانی بوده اما تصرفی که با قهر و غلبه همراه است؛ بنابراین

۱- موضوع ذیل ماده ۶۱۱ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵

قانون‌گذار می‌توانست قهر و غلبه مذکور در این ماده را از عوامل تشدید مجازات تصرف عدوانی قرار دهد، اما با توجه به وضعیت کنونی باید آن را جرم مستقلی به حساب آوریم (عباسی، ۱۳۹۵، ۳۴).

۲-۱-۲- جرم تخریب در اراضی دولتی

جرم تخریب در اراضی دولتی به هرگونه اقدام عمدی یا غیرعمدی اطلاق می‌شود که منجر به آسیب فیزیکی، تغییر کاربری غیرمجاز یا نابودی منابع طبیعی در اراضی تحت مالکیت دولت شود. این جرم شامل فعالیت‌هایی مانند تخریب ساختمان‌ها، قطع درختان، آلودگی خاک و آب، استخراج غیرقانونی معادن و هرگونه اقدام دیگری است که باعث کاهش ارزش یا کارایی اراضی دولتی شود. در حقوق ایران، اراضی دولتی به‌عنوان اموال عمومی محسوب می‌شوند و هرگونه تخریب آن‌ها جرم تلقی شده و مشمول مجازات‌های قانونی است. این جرائم نه‌تنها باعث خسارت مالی به دولت می‌شوند، بلکه ممکن است به محیط زیست و منابع طبیعی نیز آسیب جدی وارد کنند (طیعی و همکاران، ۱۳۹۷، ۱۳۷).

تخریب اراضی دولتی ممکن است به روش‌های مختلفی انجام شود. یکی از شایع‌ترین روش‌ها، تخریب فیزیکی اراضی از طریق ساخت و ساز غیرمجاز یا حفاری‌های غیرقانونی است. در برخی موارد، افراد یا شرکت‌های خصوصی بدون اخذ مجوزهای لازم، اقدام به ساخت و ساز در اراضی دولتی می‌کنند که این اقدامات ممکن است باعث تخریب پوشش گیاهی، تغییر توپوگرافی زمین و نابودی منابع طبیعی شود. در موارد دیگر، تخریب اراضی دولتی ممکن است ناشی از فعالیت‌های صنعتی یا معدنی باشد که بدون رعایت مقررات محیط زیستی انجام می‌شوند. یکی از پیامدهای مهم جرم تخریب در اراضی دولتی، آسیب به محیط زیست و منابع طبیعی است. اراضی دولتی اغلب شامل جنگل‌ها، مراتع، مناطق حفاظت شده و سایر منابع طبیعی ارزشمند هستند که تخریب آن‌ها می‌تواند تعادل اکولوژیکی منطقه را برهم زده و باعث نابودی گونه‌های گیاهی و جانوری شود. برای مثال، قطع غیرقانونی درختان در اراضی دولتی نه‌تنها باعث کاهش پوشش جنگلی می‌شود، بلکه ممکن است به فرسایش خاک و کاهش کیفیت آب‌های زیرزمینی نیز منجر شود (IRISH, 1991, 249).

۳-۱-۲- تغییر کاربری

جرم تغییر کاربری در اراضی دولتی یکی از جرایمی است که در بسیاری از کشورها، از جمله ایران، مورد توجه قانون‌گذاران قرار گرفته است. این جرم به معنای تغییر غیرمجاز کاربری زمین‌هایی است که تحت مالکیت دولت قرار دارند و برای اهداف خاصی مانند کشاورزی، محیط زیست، یا توسعه عمومی اختصاص داده شده‌اند. تغییر کاربری این اراضی بدون مجوز قانونی، نه تنها باعث تخریب منابع طبیعی می‌شود، بلکه می‌تواند به اختلال در برنامه‌های توسعه ملی و منطقه‌ای نیز منجر شود. در بسیاری از موارد، این تغییرات به منظور استفاده‌های شخصی یا تجاری انجام می‌شود که منافع عمومی را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

از دیدگاه حقوقی، جرم تغییر کاربری اراضی دولتی معمولاً در قوانین مربوط به حفظ محیط زیست، قوانین شهری و روستایی، و قوانین مرتبط با مالکیت و استفاده از اراضی دولتی تعریف شده است. در ایران، قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴ به‌طور خاص به این موضوع پرداخته است. بر اساس این قانون، تغییر کاربری اراضی کشاورزی و باغ‌ها بدون اخذ مجوز از مراجع ذیصلاح ممنوع است و متخلفان به مجازات‌های مشخصی از جمله پرداخت جریمه نقدی، بازگرداندن زمین به حالت اولیه و حتی حبس محکوم می‌شوند. این قانون با هدف جلوگیری از تخریب اراضی کشاورزی و حفظ منابع طبیعی وضع شده است (توفیقی و همکاران، ۱۳۹۸، ۴۲).

۴-۱-۲- جعل و کلاهبرداری در حوزه اسناد مالکیت اراضی دولتی

ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ در رابطه با جعل سخن گفته است. این روش زمین خواری باعث از بین رفتن مقادیر زیادی از اراضی ملی و دولتی می‌گردد، زیرا در روش مذکور افراد زمین خوار به صورت انفرادی یا گروهی اقدام به جعل اسناد هکتارها اراضی متعلق به دولت می‌نمایند. در این روش، زمین خوران یا اسناد مالکیتی و سایر مدارک مربوطه را جعل کرده، یا با جعل اسناد هویتی سعی در جا زدن خود به جای مالک اصلی دارند. به‌عنوان مثال، درباره اراضی مجهول المالك و موقوفه عام یا خاص، افراد با جعل اسناد هویتی، خود را مالک اراضی مجهول المالك یا اراضی مشمول اصل نودوچهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، یعنی اراضی که به دلیل انقلاب یا سایر موارد، مالکان آن‌ها از کشور خارج گشته و مراجعت ننموده‌اند، قلمداد نموده و با

تصرف آن‌ها سعی در اخذ سند مالکیت رسمی به نام خویش می‌کنند.

جعل و کلاهبرداری در حوزه اسناد مالکیت اراضی دولتی از جرایم جدی و پیچیده‌ای است که در سال‌های اخیر به دلیل ارزش بالای زمین‌های دولتی و افزایش تقاضا برای تصاحب غیرقانونی آن‌ها، مورد توجه بیشتری قرار گرفته است. جعل در این حوزه به معنای ایجاد، تغییر یا دستکاری در اسناد مالکیت به صورت غیرقانونی است، به گونه‌ای که سند جعلی به ظاهر معتبر و قانونی به نظر برسد. این عمل ممکن است شامل جعل امضاء، مهر، تاریخ یا حتی محتوای سند باشد. کلاهبرداری نیز به معنای استفاده از این اسناد جعلی برای فریب افراد یا نهادها و کسب منافع مالی یا حقوقی غیرقانونی است. این جرایم معمولاً با همکاری شبکه‌های سازمان‌یافته انجام می‌شود که شامل افراد داخلی در نهادهای دولتی، دلالان زمین و متخصصان حقوقی می‌شوند.

در بسیاری از موارد، جعل و کلاهبرداری در اسناد مالکیت اراضی دولتی با سوءاستفاده از ضعف‌های سیستم ثبت اسناد و املاک صورت می‌گیرد. برای مثال، ممکن است فردی با استفاده از اطلاعات نادرست یا اسناد جعلی، ادعای مالکیت زمینی را کند که در واقع متعلق به دولت است. این افراد اغلب از روش‌هایی مانند تغییر مرزهای زمین، جعل اسناد تاریخی یا استفاده از نام افراد فوت‌شده برای ایجاد سند مالکیت جعلی استفاده می‌کنند. در برخی موارد نیز، با رشوه دادن به کارمندان ادارات ثبت اسناد و املاک، اسناد جعلی به صورت قانونی ثبت می‌شوند. کلاهبرداری در این حوزه می‌تواند پیامدهای اقتصادی و اجتماعی گسترده‌ای داشته باشد (امینی و همکاران، ۱۴۰۰، ۱۶۹). از یک سو، این جرایم باعث کاهش درآمدهای دولت از طریق فروش یا اجاره زمین‌های دولتی می‌شوند و از سوی دیگر، به بی‌عدالتی در توزیع منابع و افزایش نارضایتی عمومی منجر می‌شوند. علاوه بر این، جعل و کلاهبرداری در اسناد مالکیت می‌تواند باعث ایجاد اختلافات حقوقی طولانی‌مدت بین دولت و افراد یا شرکت‌ها شود که هزینه‌های سنگینی را بر سیستم قضایی تحمیل می‌کند.

برای مقابله با این جرایم، لازم است اقدامات پیشگیرانه و بازدارنده‌ای انجام شود. یکی از این اقدامات، تقویت سیستم ثبت اسناد و املاک و استفاده از فناوری‌های پیشرفته مانند بلاک چین برای ثبت غیرقابل تغییر اسناد است. همچنین، آموزش کارمندان و افزایش آگاهی عمومی درباره روش‌های شناسایی اسناد جعلی می‌تواند به کاهش این جرایم کمک کند. علاوه بر این، تشدید مجازات‌های قانونی برای مرتکبان

این جرایم و ایجاد همکاری بین‌المللی برای مقابله با شبکه‌های سازمان‌یافته جعل و کلاهبرداری نیز ضروری است. جعل و کلاهبرداری در حوزه اسناد مالکیت اراضی دولتی نه تنها یک جرم مالی، بلکه یک تهدید برای امنیت ملی و ثبات اقتصادی کشور محسوب می‌شود. مقابله با این پدیده نیازمند همکاری بین نهادهای دولتی، قضایی و جامعه مدنی است تا از طریق اقدامات جامع و هماهنگ، از وقوع این جرایم جلوگیری شود و حقوق قانونی دولت و شهروندان حفظ گردد (اسماعیلی و همکاران، ۱۴۰۳، ۲۴۰).

۵-۱-۲- زمین خواری

درصد زیادی از زمین خواری توسط ارگان‌های دولتی و برخی نهادها انجام می‌پذیرد. عموماً زمین خواری در زمین‌های که ثبت نشده بیشتر است خاصه در زمین‌های ملی که با گسترش طرح‌ها در محدوده شهرها قرار می‌گیرند، ولی تحویل و تحول آن از وزارت کشاورزی به وزارت راه و شهرسازی بسیار طولانی می‌باشد. عدم شناسایی اراضی و تثبیت آن‌ها باعث شده که نیروهای اخراجی از سازمان‌های مرتبط با زمین از این خلا سوءاستفاده کنند. یکی از شیوه‌های رایج از طریق بنگاه‌های املاک می‌باشد که شناخت خوبی نسبت به املاک آن منطقه دارند. روش دیگر این است که یک شرکت یا مؤسسه در راستای یک خدمت عمومی زمین را اجاره و سپس تغییر کاربری داده و آن را می‌فروشند. بعضاً درخت یازده ساله از جای دیگر کنده و در اراضی موات می‌کارند و یا بر روی دیوار می‌نویسند مرگ بر شاه برای این که این گونه وانمود نمایند که دیوار برای پیش از انقلاب می‌باشد و قدیمی است و ازسوی دیگر در استان‌های بزرگ زمین خواری در حریم‌ها اتفاق می‌افتد چرا که در مراکز شهر جای کمی برای زمین خواری وجود دارد.

زمین خواران عموماً از خला‌های قانونی سوءاستفاده می‌کنند یکی از روش‌های رایج زمین خواری سوءاستفاده از واگذاری زمین‌هایی که از سوی دولت به صورت مختلف واگذار می‌شود. افرادی نیز با افزایش حریم روستاها برخی از اراضی ملی و منابع طبیعی را جزو املاک خود قرار دادند. زمین خواری افراد عادی و روستائیان در اراضی ملی از طریق گسترش محدوده تحت کشت خود یا تغییر کاربری صورت می‌گیرد (گروه پژوهش‌های حقوق عمومی، ۱۳۸۷، ۴۴).

بعضی از کشاورزان شبانه مراتع را شخم زده و مشغول کشت می‌شود و بذر خود را می‌کارند و با آگاهی از قاعده فقهی لازرع للزارع ولو کان غاصباً تا یک سال زمین خواری کرده و بعد از یک سال هم آن را به فرد

دیگری منتقل می‌کنند. طرح‌هایی که برای بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع قابل قبول می‌باشد بسیار متنوع است و به‌طور مثال موضوع آن‌ها می‌توانند احداث مزرعه، باغ، جنگل و مرتع مصنوعی، علوفه کاری، مؤسسات دامپروری و صنایع مرتبط، ایجاد مراکز و تأسیسات تولید و پرورش ماهی و آبزیان و همچنین استقرار کارخانجات، اکتشافات و بهره‌برداری از معادن، ایجاد شهرک و واحدهای مسکونی، تأسیس مجتمع‌های و فرهنگی و مراکز بهداشتی و درمانی و اماکن ورزشی، تفریحی، به زمین خواری پرداخته و حتی بعضی در قالب انجام پروژه اراضی ملی را دریافت سیاحتی، جهانگردی و غیره باشد. ولی صرفاً از تسهیلات آن استفاده می‌نماید و حق استفاده عموم را در بهره‌برداری از اراضی ملی را سلب می‌نمایند..

۶-۱-۲- کوه خواری

کوه‌خواری به‌عنوان یکی از مصادیق جرایم علیه اراضی دولتی، به تصرف غیرقانونی و تغییر کاربری اراضی کوهستانی و منابع طبیعی بدون اخذ مجوزهای قانونی اطلاق می‌شود. این پدیده معمولاً با هدف سودجویی مالی و توسعه‌های غیرمجاز صورت می‌گیرد و پیامدهای زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی گسترده‌ای به همراه دارد. اراضی کوهستانی به دلیل موقعیت جغرافیایی و ارزش اکولوژیکی بالا، از جمله منابع طبیعی مهم محسوب می‌شوند که حفاظت از آن‌ها در قوانین ملی و بین‌المللی مورد تأکید قرار گرفته است. بااین‌حال، برخی افراد با سوءاستفاده از ضعف قوانین یا نفوذ خود، اقدام به تصرف این اراضی و تغییر کاربری آن‌ها برای اهداف مسکونی، تجاری یا صنعتی می‌کنند.

جرایم مرتبط با کوه‌خواری شامل تصرف غیرقانونی، ساخت‌وساز بدون مجوز، تخریب پوشش گیاهی و آلودگی منابع آب و خاک می‌شود. این اقدامات نه‌تنها تعادل اکوسیستم‌های کوهستانی را بر هم می‌زند، بلکه منجر به تشدید بلایای طبیعی مانند سیل، رانش زمین و فرسایش خاک می‌شود. از منظر حقوقی، کوه‌خواری نقض آشکار قوانین مربوط به مالکیت دولتی و حفاظت از منابع طبیعی است. در ایران، قوانینی مانند قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴، قانون زمین شهری مصوب ۱۳۶۶ و قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ به‌طور مشخص به ممنوعیت تغییر کاربری غیرمجاز و تصرف اراضی دولتی اشاره کرده‌اند (عباسی، ۱۴۰۱، ۱۴۵).

۷-۱-۲- دریا خواری

اراضی ساحلی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین منابع طبیعی، نقش حیاتی در تأمین معیشت جوامع محلی و توسعه گردشگری ایفاء می‌کنند. این اراضی به دلیل موقعیت جغرافیایی و دسترسی به منابع آبی، از دیرباز مورد توجه انسان‌ها بوده‌اند. جوامع محلی ساکن در مناطق ساحلی به‌طور سنتی از این اراضی برای فعالیت‌های کشاورزی، ماهیگیری و دامداری استفاده می‌کنند. این فعالیت‌ها نه‌تنها منبع درآمدی برای این جوامع محسوب می‌شوند، بلکه بخشی از فرهنگ و هویت آن‌ها را نیز تشکیل می‌دهند. به‌عنوان مثال، ماهیگیری به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین مشاغل در مناطق ساحلی، نقش مهمی در تأمین غذا و درآمد برای خانواده‌ها دارد.

ازسوی دیگر، اراضی ساحلی به دلیل جذابیت‌های طبیعی و مناظر زیبا، پتانسیل بالایی برای توسعه گردشگری دارند. گردشگری ساحلی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین بخش‌های صنعت گردشگری، می‌تواند منبع درآمدی قابل توجه برای جوامع محلی و دولت‌ها باشد. این نوع گردشگری شامل فعالیت‌هایی مانند شنا، قایق‌سواری، غواصی و بازدید از جاذبه‌های طبیعی است. توسعه گردشگری در مناطق ساحلی نه‌تنها باعث ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم می‌شود، بلکه به رشد اقتصادی منطقه نیز کمک می‌کند. به‌عنوان مثال، ساخت هتل‌ها، رستوران‌ها و سایر امکانات گردشگری می‌تواند فرصت‌های شغلی جدیدی را برای ساکنان محلی ایجاد کند (ربیع و همکاران، ۱۴۰۱، ۱۲۰).

۲- جرایم علیه اراضی دولتی در سایر کشورها

در بسیاری از کشورهای اروپایی، قوانین محیط‌زیستی و منابع طبیعی بر حفظ اراضی دولتی تأکید دارند و سیستم‌های نظارتی پیشرفته‌ای برای شناسایی و مقابله با تصرف اراضی دولتی وجود دارد. برای مثال، در کشورهای اسکاندیناوی، مانند سوئد و نروژ، برخورد با تصرف اراضی دولتی بسیار سختگیرانه است و دولت‌ها برای پیشگیری از چنین جرایمی، به‌طور منظم اقدام به نظارت بر اراضی دولتی می‌کنند.

در ایالات متحده آمریکا، قوانین مربوط به حفاظت از اراضی دولتی معمولاً تحت نظارت سازمان‌هایی مانند «سرویس جنگل‌های ملی» و «سرویس پارک‌های ملی» قرار دارد. این سازمان‌ها مسئول نظارت بر اراضی دولتی و پیشگیری از تصرف غیرقانونی آن‌ها هستند. علاوه بر این، در ایالات متحده آمریکا،

بسیاری از ایالت‌ها قوانین خاص خود را در این زمینه دارند که ممکن است از ایالتی به ایالت دیگر تفاوت داشته باشد. در برخی ایالات، علاوه بر جریمه‌های مالی، مجازات‌های کیفری نیز برای افرادی که به‌طور غیرقانونی اقدام به تصرف اراضی دولتی می‌کنند، در نظر گرفته می‌شود.

در اروپا، کشورهای مختلف قوانین متفاوتی دارند، اما تقریباً در تمامی کشورها، تصرف اراضی دولتی جرم شناخته می‌شود و دولت‌ها برای مقابله با آن‌ها ابزارهای قانونی پیشرفته‌ای دارند. در برخی کشورها، مانند آلمان و فرانسه، علاوه بر جریمه‌های مالی و کیفری، اقدامات دیگری مانند بازگرداندن اراضی به وضعیت اولیه و اصلاحات قانونی نیز به کار گرفته می‌شود تا از وقوع چنین جرایمی جلوگیری شود (KEITER, 2019, 72).

در سطح منطقه‌ای، کشورهای حاشیه خلیج فارس مانند عمان و کویت در زمینه پیشگیری از تصرف اراضی دولتی، سیاست‌های بازدارنده‌تری اتخاذ کرده‌اند. این کشورها قوانین سختگیرانه‌ای در برابر تصرفات غیرمجاز دارند و با استفاده از روش‌های مختلف، به‌ویژه اقدامات پیشگیرانه در سطح محلی، مانع از تصرف اراضی می‌شوند. به‌طور خاص، در عمان، استفاده از مشوق‌های اقتصادی برای جلوگیری از تصرفات غیرمجاز و ایجاد اشتغال در مناطق حساس، به‌عنوان یکی از روش‌های مؤثر شناخته شده است.

در ایران، با وجود تلاش‌های مشابه، اجرای چنین سیاست‌هایی در عمل با چالش‌هایی مواجه است و بسیاری از نواحی به‌ویژه در مناطق مرزی همچنان در معرض تصرفات غیرقانونی قرار دارند (Nasir, 2023, 1). یکی دیگر از نکات برجسته در مقایسه ایران با کشورهای منطقه، نحوه برخورد با متخلفان است. در ایران، اگرچه مجازات‌های سنگینی برای تخلفات علیه اراضی دولتی پیش‌بینی شده است، اما در بسیاری از موارد به دلیل کمبود نیروی انسانی و محدودیت‌های اجرایی، این مجازات‌ها به‌طور مؤثر اعمال نمی‌شوند. در مقابل، در کشورهایی نظیر عربستان سعودی و ترکیه، دستگاه قضایی این کشورها از اقدامات سختگیرانه‌تری برای مقابله با متخلفان استفاده می‌کند. در این کشورها، در بسیاری از موارد، متخلفان پس از تصرف اراضی دولتی به‌طور فوری به دستگاه قضایی معرفی می‌شوند و مجازات‌های شدیدی برای آنان در نظر گرفته می‌شود.

در مقایسه با ایران، کشورهای منطقه در زمینه آموزش عمومی نیز اقدامات بهتری انجام داده‌اند. در کشورهای عربی مانند اردن و امارات متحده عربی، دولت‌ها برنامه‌های آموزشی وسیعی را برای

آگاه‌سازی مردم از حقوق مالکیت و قوانین مرتبط با اراضی دولتی برگزار می‌کنند. این برنامه‌ها به‌ویژه در مناطق روستایی و مرزی تأثیر مثبتی در کاهش تخلفات دارند. در ایران، اگرچه برخی از نهادها و سازمان‌ها در این زمینه فعالیت‌هایی داشته‌اند، اما هنوز نیاز به برنامه‌های آموزشی گسترده‌تر و مفصل‌تر احساس می‌شود. در کشورهایی مانند لبنان و مصر، علاوه بر اقدامات پیشگیرانه و نظارتی، تمرکز زیادی نیز بر مدیریت پایدار منابع طبیعی و حفظ اراضی دولتی وجود دارد. این کشورها به‌ویژه در زمینه همکاری‌های بین‌المللی و منطقه‌ای برای حفاظت از منابع طبیعی موفق‌تر از ایران عمل کرده‌اند. ایران نیز می‌تواند با تقویت این همکاری‌ها، به‌ویژه در زمینه مبارزه با قاچاق چوب و تصرفات غیرمجاز، به موفقیت‌های بیشتری دست یابد. این همکاری‌ها می‌تواند شامل تبادل اطلاعات و تجربیات میان کشورهای مختلف و نهادهای بین‌المللی باشد.

برخی کشورها در منطقه به‌ویژه در شمال آفریقا و شرق مدیترانه، موفق شده‌اند که به‌طور هم‌زمان با استفاده از ابزارهای مختلف قانونی، اجرایی و فناوری‌های نوین نظارت دقیقی بر اراضی دولتی داشته باشند. این کشورها توانسته‌اند به‌طور مؤثری از تصرفات غیرمجاز جلوگیری کنند و به‌ویژه در زمینه مدیریت منابع طبیعی، گام‌های مؤثری بردارند. ایران می‌تواند با استفاده از تجربیات این کشورها، سیاست‌ها و استراتژی‌های خود را در جهت حفاظت از اراضی دولتی بهبود بخشد (HIRSCH, 1998, 75).

مقایسه بین ایران و کشورهای اروپایی و آمریکایی نشان می‌دهد که درحالی‌که برخورد با این جرایم در هر سه منطقه جدی است، کشورهای اروپایی و آمریکایی به‌طور معمول از سیستم‌های نظارتی پیشرفته‌تری استفاده می‌کنند. این سیستم‌ها شامل فناوری‌های نوین مانند ماهواره‌ها و تصاویر هوایی برای شناسایی تصرفات غیرقانونی است. در مقابل، در ایران، اگرچه نظارت‌های متعددی انجام می‌شود، ولی هنوز در برخی مناطق، ابزارهای نظارتی به‌طور کامل و به‌طور یکسان در سراسر کشور در دسترس نیستند.

در مجموع، یکی از تفاوت‌های اساسی بین ایران و کشورهای اروپایی و آمریکایی در نحوه اجرای قوانین و شدت مجازات‌ها است. درحالی‌که در کشورهای اروپایی و آمریکایی، برخورد با این جرایم به‌طور معمول با استفاده از سیستم‌های پیشرفته نظارتی و مجازات‌های متناسب انجام می‌شود، در ایران، اگرچه قوانین مجازات‌های سنگینی را برای این نوع جرایم پیش‌بینی کرده‌اند، اما نهادهای نظارتی ممکن است با چالش‌های عملی و محدودیت‌هایی در اجرای قوانین مواجه باشند. کشورهای اروپایی و آمریکایی

برای مقابله با جرایم علیه اراضی دولتی به طور عمده از فناوری‌های نوین، سیستم‌های نظارتی پیشرفته و قوانین سختگیرانه استفاده می‌کنند. در ایران، اگرچه قوانین و مجازات‌ها به طور جدی وجود دارند، اما به دلیل چالش‌های موجود در نظارت و اجرای صحیح این قوانین، هنوز برخی مشکلات در این زمینه وجود دارد (DELGADO, 2020, 175).

۳- پیشگیری از جرایم علیه اراضی دولتی

پیشگیری از جرایم علیه اراضی دولتی یک موضوع حیاتی است که نیازمند توجه و اقدامات مؤثر می‌باشد. بر این اساس، یکی از راه‌های پیشگیری از این جرایم، آگاهی دادن به مردم در مورد قوانین و مقررات مربوط به اراضی دولتی و عواقب حقوقی نقض آن‌ها می‌باشد. در این راستا، ایجاد سامانه‌های الکترونیکی برای ثبت و نظارت بر معاملات و تغییرات کاربری اراضی دولتی می‌تواند به شفافیت و کنترل بیشتر کمک کند. از دیگر اقدامات مؤثر در پیشگیری از جرایم علیه اراضی دولتی، تقویت نظارت و پایش مستمر بر اراضی دولتی است. این نظارت‌ها می‌تواند از طریق همکاری بین دستگاه‌های دولتی و نیروی انتظامی انجام شود. همچنین، تعیین و اعمال مجازات‌های مناسب برای کسانی که به صورت غیرقانونی از اراضی دولتی استفاده می‌کنند، می‌تواند بازدارنده باشد و از وقوع جرایم جلوگیری کند.

۳-۱- پیشگیری عمومی و فنی

پیشگیری از جرایم علیه اراضی دولتی یکی از موضوعات مهم در سیاست‌های قضایی و امنیتی کشورها است. به طور کلی این جرایم شامل تصرف غیرقانونی اراضی دولتی، تغییر کاربری غیرمجاز، ساخت و سازهای غیرمجاز و تخریب منابع طبیعی است. در این راستا، پیشگیری از وقوع چنین جرایمی از چندین جنبه قابل توجه است: پیشگیری عمومی، پیشگیری فنی و پیشگیری حقوقی. پیشگیری عمومی معمولاً با ارتقای آگاهی عمومی، افزایش نظارت‌ها، و تقویت فرهنگ قانون‌مداری انجام می‌شود. پیشگیری فنی به اتخاذ فناوری‌های نوین و ابزارهای کنترل و نظارت بر اراضی دولتی اشاره دارد و پیشگیری حقوقی نیز با وضع قوانین و مقررات مناسب برای محافظت از اراضی دولتی و مجازات متخلفان مرتبط است (گلدوزیان و همکاران، ۱۳۸۸، ۱۰۴).

در ابتدا، پیشگیری عمومی جرایم علیه اراضی دولتی بیشتر به آموزش و اطلاع‌رسانی در سطح جامعه و ایجاد حس مسئولیت در میان مردم مربوط می‌شود. افزایش آگاهی مردم نسبت به اهمیت اراضی دولتی و آسیب‌هایی که تصرف و تغییر کاربری غیرمجاز این اراضی به همراه دارد، می‌تواند در کاهش وقوع چنین جرایمی مؤثر باشد. همچنین، توسعه فرهنگ اجتماعی مبتنی بر احترام به حقوق عمومی و حفاظت از منابع طبیعی می‌تواند اثرگذار باشد. به علاوه، استفاده از ظرفیت رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی برای ارتقای آگاهی عمومی می‌تواند به‌عنوان یک ابزار مؤثر در پیشگیری عمومی مطرح شود (گلدوزیان و همکاران، ۱۳۸۸، ۱۰۴).

سیستم اطلاعات جغرافیایی^۲ به‌عنوان یک ابزار نوین در نظارت و مدیریت منابع طبیعی، نقش مهمی در پیشگیری و شناسایی جرایم علیه اراضی دولتی دارد. این فناوری به‌ویژه در مدیریت اراضی دولتی و نظارت بر تغییرات غیرمجاز در این اراضی بسیار مؤثر است. سیستم اطلاعات جغرافیایی با استفاده از داده‌های مکانی و غیرمکانی می‌تواند به مدیران دولتی و نهادهای نظارتی کمک کند تا به‌طور دقیق و به‌موقع تغییرات در کاربری اراضی را شناسایی کرده و از بروز تخلفات جلوگیری کنند. این سیستم می‌تواند به‌عنوان یک ابزار بازدارنده در مقابل تصرفات غیرمجاز و تخریب منابع طبیعی عمل کند.

استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی در نظارت بر اراضی دولتی به‌ویژه در شناسایی تصرفات غیرمجاز نقش حیاتی دارد. با استفاده از داده‌های ماهواره‌ای و تصاویر هوایی، دستگاه‌های دولتی قادرند به‌سرعت اراضی دولتی را پایش کرده و هرگونه تغییر غیرمجاز در وضعیت اراضی را شناسایی کنند. این فناوری به‌ویژه در مناطق وسیع و دورافتاده که نظارت بر آن‌ها با روش‌های سنتی دشوار است، بسیار کاربردی است. برای مثال، با استفاده از تصاویر ماهواره‌ای می‌توان تغییرات کاربری زمین را در طول زمان شناسایی کرد و این اطلاعات را با داده‌های قبلی مقایسه نمود تا از وقوع تخلفات جلوگیری شود. در این راستا، استفاده از فناوری‌های پیشرفته سیستم اطلاعات جغرافیایی برای ثبت و ذخیره‌سازی اطلاعات جغرافیایی اراضی دولتی نیز به‌طور مستقیم با کاهش تخلفات مرتبط است. اطلاعات مربوط به اراضی دولتی می‌تواند در یک پایگاه داده مرکزی ذخیره شود و با استفاده از نرم‌افزارهای سیستم اطلاعات جغرافیایی قابل دسترسی و تحلیل باشد. این پایگاه داده‌ها می‌تواند به‌عنوان یک مرجع معتبر برای شناسایی

و پیگیری تخلفات موجود استفاده شود و در صورت بروز هرگونه تغییر غیرمجاز، به سرعت اطلاع‌رسانی و اقدامات قضایی لازم انجام گیرد.

۳-۲- پیشگیری وضعی از طریق اصلاح قوانین

نظام تقنینی ایران اعم از قوانین و مقررات در مورد زمین‌های ملی و عمومی از دیدگاه‌های مختلف و گاه متعارضی نشأت گرفته است که خود موجب ابهام و پیچیدگی گردیده است. همچنین در برخی از قوانین و مقررات، رویه نادرستی جهت واگذاری قطعی زمین‌های ملی و عمومی به اشخاص خصوصی شکل گرفته است که اصلاح آن لازم و ضروری است؛ بنابراین، باید به هماهنگ‌سازی رویکردهای حاکم بر قوانین مختلف راجع به زمین‌های ملی و عمومی و اصلاح قوانین و مقررات ناظر بر واگذاری زمین پرداخت، مانند رویکرد قوانینی چون لایحه قانون ملی شدن جنگل‌ها مصوب ۱۳۴۱ و قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و همچنین رویکرد لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی نحوه واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸.

طبق ماده ۵۶ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ تشخیص منابع ملی و مستثنیات آن با وزارت منابع طبیعی است. معمولاً مأمور بازدیدکننده پلاک بر روی برگه تشخیص، نظر خود را مبنی بر ملی بودن آن پلاک اعلام می‌نماید. شناسایی دقیق اراضی ملی از طریق تهیه نقشه‌های قابل اعتماد و تفکیک دقیق مستثنیات نقش بسیار مهمی در کاهش فرصت‌های مجرمانه خواهد داشت. این امر با اجرای طرح کاداستر امکان تحقق بیشتری خواهد داشت (ضرابی و علیزاده، ۱۳۹۱، ۸۱).

۴- راهکارهای مقابله کیفری با جرایم علیه اراضی دولتی (ماهوی و شکلی)

مقابله با جرایم علیه اراضی دولتی یازمند رویکردهای مؤثر کیفری است که هم به صورت ماهوی و هم شکلی قابل بررسی است. از منظر ماهوی، قوانین و مقررات کیفری باید به گونه‌ای تدوین شوند که جرایم علیه اراضی دولتی را به وضوح تعریف کرده و مجازات‌های بازدارنده‌ای را برای آن‌ها در نظر بگیرند. از منظر شکلی، فرایند رسیدگی به جرایم علیه اراضی دولتی باید به گونه‌ای باشد که ضمن تضمین حقوق متهم، امکان شناسایی و برخورد سریع و مؤثر با مجرمان را فراهم کند. این امر مستلزم همکاری و هماهنگی میان دستگاه‌های مختلف از جمله مراجع قضایی، ادارات دولتی مربوطه و ضابطین قضایی است.

همچنین، استفاده از ابزارهای نوین و فناوری‌های پیشرفته می‌تواند در کشف و رسیدگی به این جرایم کمک شایانی نماید. به‌عنوان مثال، استفاده از سیستم‌های سنجش از دور و سیستم اطلاعات جغرافیایی می‌تواند در شناسایی و پایش تغییرات کاربری اراضی و کشف جرایم مؤثر باشد.

۴-۱- پیشگیری از طریق قانون

پیشگیری از جرایم علیه اراضی ملی و دولتی از طریق قانون، یکی از مهم‌ترین راهکارهای حفظ منابع طبیعی و جلوگیری از تصرفات غیرقانونی است. اراضی ملی و دولتی سرمایه‌ای ارزشمند برای کشور محسوب می‌شوند و هرگونه تعدی به آن‌ها موجب بروز مشکلات حقوقی، زیست‌محیطی و اقتصادی می‌شود؛ بنابراین، قوانین دقیق و کارآمد باید به گونه‌ای تدوین شوند که ضمن ایجاد بازدارندگی، امکان نظارت و اجرای صحیح مقررات را نیز فراهم آورند.

در نظام‌های حقوقی کارآمد، پیشگیری از جرایم علیه اراضی ملی و دولتی مبتنی بر وضع قوانین شفاف و اجرای قاطع آن‌ها است. قانون باید به گونه‌ای تنظیم شود که اولاً تعریف دقیق و جامعی از اراضی ملی ارائه کند و ثانیاً راهکارهای عملی برای مقابله با هرگونه تصرف غیرمجاز در نظر بگیرد. یکی از الزامات این امر، جرم‌انگاری دقیق تخلفات مرتبط با تصرف اراضی دولتی و تعیین ضمانت‌های کیفری و مدنی مناسب برای آن‌ها است. یکی از مهم‌ترین ابزارهای قانونی در این حوزه، جرم‌انگاری تصرف غیرقانونی اراضی ملی و تعیین مجازات‌های متناسب است. مجازات‌های کیفری همچون حبس، جزای نقدی سنگین و مصادره اموال متصرفان موجب افزایش بازدارندگی و کاهش انگیزه برای ارتکاب جرم می‌شود. درعین حال، شدت مجازات‌ها باید متناسب با میزان تخریب و گستردگی تصرف غیرقانونی باشد. علاوه بر مجازات‌های کیفری، ضمانت‌های مدنی نیز نقش مهمی در پیشگیری از این جرایم دارند. الزام متجاوزان به جبران خسارت و بازگرداندن اراضی به وضعیت سابق، یکی از راهکارهای مؤثر در این زمینه است. همچنین، امکان ابطال معاملات مربوط به اراضی تصرف‌شده، یکی دیگر از تدابیری است که می‌تواند از سوءاستفاده‌های احتمالی جلوگیری کند (احمدی جشفقانی، ۱۳۸۷، ۱۳۶).

۴-۲- تقویت ضمانت‌های اجرایی

پیشگیری از جرایم علیه اراضی ملی و دولتی از طریق تقویت ضمانت‌های اجرایی یکی از مهم‌ترین

راهکارهای حفظ منابع طبیعی و حقوق عمومی است. این نوع جرایم شامل تصرف غیرقانونی، تغییر کاربری بدون مجوز، تخریب محیط زیست و فروش غیرقانونی اراضی دولتی است که پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی گسترده‌ای دارد. از این رو، تقویت ضمانت‌های اجرایی در نظام حقوقی و مدیریتی کشور امری ضروری است. ضمانت‌های اجرایی در دو دسته کلی کیفری و مدنی قرار می‌گیرند. ضمانت‌های کیفری شامل مجازات‌هایی نظیر حبس، جزای نقدی و مصادره اموال بوده و به‌عنوان ابزاری بازدارنده در برابر متخلفان عمل می‌کنند. در مقابل، ضمانت‌های مدنی شامل ابطال اسناد، اعاده اراضی تصرف شده و الزام به جبران خسارت است که هدف اصلی آن بازگرداندن وضعیت اراضی به حالت اولیه و جلوگیری از تکرار تخلف است (رضایی پناه، ۱۴۰۱، ۴۰۳).

یکی از مهم‌ترین چالش‌ها در اجرای ضمانت‌های کیفری، ضعف در شناسایی متخلفان و اثبات جرم است. به دلیل پیچیدگی‌های حقوقی و اداری، بسیاری از پرونده‌های مربوط به تصرف غیرقانونی اراضی ملی با تأخیر در رسیدگی مواجه می‌شوند. این تأخیر نه تنها موجب تداوم تخلفات می‌شود، بلکه باعث کاهش اثربخشی مجازات‌های قانونی نیز می‌گردد. برای رفع این مشکل، تقویت ظرفیت‌های نظارتی و اجرایی ضروری است. استفاده از فناوری‌های نوین مانند تصاویر ماهواره‌ای، سامانه‌های هوشمند پایش اراضی و بهره‌گیری از هوش مصنوعی در تشخیص تغییرات کاربری می‌تواند نقش مهمی در شناسایی سریع تخلفات ایفاء کند. همچنین، همکاری نزدیک بین نهادهای مختلف مانند سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری، قوه قضاییه و نیروی انتظامی موجب تسریع در برخورد با جرایم مرتبط می‌شود.

۴-۳- اصلاح و به‌روزرسانی قوانین

پیشگیری از جرایم علیه اراضی ملی و دولتی از طریق اصلاح و به‌روزرسانی قوانین، یکی از مهم‌ترین راهکارهای حفظ این اراضی و جلوگیری از تصرفات غیرقانونی است. قوانین مرتبط با اراضی باید متناسب با شرایط روز جامعه، تغییرات فناوری و نیازهای اقتصادی و زیست محیطی به‌روزرسانی شوند. اصلاح قوانین نه تنها باعث رفع خلأهای قانونی و افزایش شفافیت می‌شود، بلکه می‌تواند زمینه‌های سوءاستفاده و تصرفات غیرمجاز را کاهش دهد.

یکی از مهم‌ترین مواردی که نیاز به اصلاح قانونی دارد، تعریف دقیق‌تر از اراضی ملی و دولتی است. بسیاری از اختلافات حقوقی ناشی از تعاریف مبهم در قوانین است که منجر به تفسیرهای متفاوت و

سوءاستفاده از خلأهای قانونی می‌شود. ارائه تعاریف جامع و روشن می‌تواند از بسیاری از دعاوی حقوقی جلوگیری کند و مانع از تصرفات غیرمجاز شود. یکی دیگر از چالش‌های مهم، نبود وحدت رویه در اجرای قوانین مربوط به اراضی ملی است. در بسیاری از موارد، دستگاه‌های اجرایی و قضایی برداشت‌های متفاوتی از قوانین دارند که منجر به اجرای ناهماهنگ مقررات می‌شود. اصلاح قوانین و تدوین دستورالعمل‌های اجرایی دقیق می‌تواند موجب افزایش هماهنگی میان نهادهای مختلف و کاهش اختلافات شود.

افزایش ضمانت‌های اجرایی نیز یکی از نیازهای اساسی در اصلاح قوانین مرتبط با اراضی ملی است. در برخی موارد، مجازات‌های پیش‌بینی‌شده در قوانین، بازدارندگی کافی ندارند و تصرف‌کنندگان با آگاهی از ضعف این مجازات‌ها، اقدام به تخلف می‌کنند. تعیین مجازات‌های سنگین‌تر و اجرای قاطع آن‌ها می‌تواند به کاهش جرایم مرتبط کمک کند (بافهم و فهیمی، ۱۳۹۶، ۹).

اصلاح قوانین در حوزه فرایندهای رسیدگی به دعاوی مرتبط با اراضی ملی نیز ضروری است. پیچیدگی‌های اداری و طولانی بودن روند دادرسی باعث می‌شود که متصرفان غیرقانونی فرصت کافی برای تثبیت تصرفات خود داشته باشند. تدوین مقرراتی برای رسیدگی سریع‌تر و کارآمدتر به این دعاوی می‌تواند از گسترش تصرفات غیرمجاز جلوگیری کند. در به‌روزرسانی قوانین، باید از فناوری‌های نوین برای ثبت و حفاظت از اراضی ملی استفاده شود. ایجاد سامانه‌های الکترونیکی برای ثبت مالکیت و پایش تغییرات اراضی، می‌تواند شفافیت بیشتری ایجاد کند و از جعل اسناد و تصرفات غیرقانونی جلوگیری نماید. قوانین جدید باید استفاده از این فناوری‌ها را الزامی کنند.

یکی دیگر از مواردی که نیاز به اصلاح قانونی دارد، فرایندهای واگذاری اراضی دولتی است. در برخی موارد، نبود شفافیت در واگذاری‌ها منجر به فساد و سوءاستفاده می‌شود. تدوین مقرراتی که واگذاری‌ها را بر اساس معیارهای مشخص و از طریق سامانه‌های شفاف انجام دهد، می‌تواند از تصرفات غیرمجاز جلوگیری کند (قجاوند و جلالی، ۱۳۹۹، ۷۶۲). در قوانین فعلی، نقش مشارکت عمومی در حفاظت از اراضی ملی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. اصلاح قوانین باید به گونه‌ای باشد که مردم و سازمان‌های مردم‌نهاد بتوانند به‌عنوان ناظران اجتماعی در حفاظت از اراضی مشارکت کنند. ارائه مشوق‌های قانونی برای گزارش موارد تخلف، یکی از راهکارهایی است که می‌تواند نظارت عمومی را افزایش دهد.

یکی دیگر از ابعاد اصلاح قوانین، ایجاد تعهدات قانونی برای دستگاه‌های اجرایی در زمینه حفاظت از اراضی ملی است. برخی از تصرفات غیرقانونی به دلیل ضعف نظارت و نبود مسئولیت‌پذیری کافی در سازمان‌های دولتی رخ می‌دهد. وضع قوانین جدید که مسئولیت‌های دقیق‌تری برای دستگاه‌های متولی تعیین کند، می‌تواند موجب افزایش نظارت و کاهش جرایم شود. در بسیاری از موارد، عدم هماهنگی میان سازمان‌های مرتبط، موجب ایجاد خلأهای قانونی و اجرایی شده است. قوانین جدید باید همکاری میان نهادهای مختلف را تقویت کنند و از تداخل وظایف و مسئولیت‌ها جلوگیری نمایند. ایجاد کارگروه‌های مشترک میان نهادهای اجرایی و قضایی می‌تواند موجب بهبود اجرای قوانین شود.

یکی از الزامات اصلاح قوانین، جرم‌انگاری دقیق‌تر تصرف غیرقانونی اراضی ملی و تعیین مراحل مشخص برای برخورد با متخلفان است. برخی از تصرفات در قوانین فعلی جرم تلقی نمی‌شوند یا فرایند اثبات جرم دشوار است. تدوین مقررات جدید که اثبات جرم را تسهیل کند، می‌تواند به برخورد مؤثرتر با متخلفان کمک کند. افزایش اختیارات دستگاه‌های اجرایی برای برخورد با تصرفات غیرمجاز نیز یکی از اصلاحات ضروری است. در حال حاضر، برخی از نهادهای متولی اراضی ملی اختیارات محدودی در برخورد با متصرفان دارند که باعث کاهش کارایی آن‌ها می‌شود. اصلاح قوانین باید به گونه‌ای باشد که این دستگاه‌ها بتوانند اقدامات فوری و مؤثر انجام دهند. نبود مقررات کافی برای جبران خسارت‌های زیست‌محیطی ناشی از تصرفات غیرقانونی است. در بسیاری از موارد، متصرفان پس از تخریب اراضی ملی، تنها با پرداخت جریمه‌های مالی مواجه می‌شوند که بازدارندگی کافی ندارد. اصلاح قوانین باید شامل الزام متصرفان به احیای اراضی تخریب‌شده باشد. در برخی موارد، اراضی ملی به‌صورت غیرقانونی تغییر کاربری داده می‌شوند و این امر زمینه تصرفات غیرمجاز را فراهم می‌کند. قوانین جدید باید سازوکارهای سختگیرانه‌تری برای جلوگیری از تغییر کاربری غیرمجاز اراضی ملی تدوین کنند و مجازات‌های سنگین‌تری برای متخلفان در نظر بگیرند.

اجرای قوانین نیز باید با اصلاحات لازم همراه باشد. در بسیاری از موارد، ضعف در اجرای قوانین باعث افزایش جرایم مرتبط با اراضی ملی شده است. تقویت نظارت‌های قانونی، ایجاد نهادهای بازرسی مستقل و استفاده از فناوری‌های نظارتی، می‌تواند موجب اجرای بهتر قوانین شود. به‌طور کلی، اصلاح و به‌روزرسانی قوانین باید در راستای افزایش شفافیت، تقویت ضمانت‌های اجرایی، کاهش پیچیدگی‌های اداری، استفاده از

فناوری‌های نوین و افزایش نقش نظارتی دستگاه‌های اجرایی باشد. تنها از این طریق می‌توان به کاهش جرایم علیه اراضی ملی و حفاظت از این منابع ارزشمند دست یافت (خالقی، ۱۳۹۷، ۹۸).

نتیجه

جرایم مرتبط با اراضی دولتی، چالشی جدی و پیچیده است که سلامت جامعه و ثروت ملی را به خطر می‌اندازد. این جرایم شامل تصرف غیرقانونی زمین‌های دولتی، تغییر کاربری غیرمجاز و تخریب منابع طبیعی است که تأثیرات عمیقی بر محیط زیست و منافع عمومی دارد. این تخلفات که ناشی از عوامل مختلفی مانند ضعف نظارت، فساد و عدم آگاهی عمومی هستند، می‌تواند منجر به اتلاف منابع، کاهش کارایی اراضی و بحران‌های اجتماعی و اقتصادی شود. اراضی دولتی، به‌عنوان املاکی تحت مالکیت دولت، برای اهداف عمومی و توسعه‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرند. اما جرایم مرتبط با این اراضی، نظم و نظارت را به چالش می‌کشد و نیازمند اقدامات فوری و هماهنگ است.

کشورها با وضع قوانین خاص، نظارت دقیق و مجازات‌های بازدارنده، تلاش می‌کنند تا از این اراضی محافظت کنند. شهرداری‌ها، سازمان‌های محیط زیستی، و نهادهای دولتی، با استفاده از فناوری‌های پیشرفته نظارتی، می‌توانند در شناسایی و جلوگیری از این جرایم نقش مؤثری داشته باشند. همچنین، اصلاح سیاست‌ها، افزایش آگاهی عمومی و به‌روزرسانی قوانین، می‌تواند در پیشگیری از این تخلفات کمک کند. این مسئله نیازمند رویکردی جامع است که شامل همکاری بین نهادهای، توجه به مسائل اجتماعی و اقتصادی و به‌کارگیری فناوری‌های نوین باشد تا از اراضی دولتی به‌عنوان سرمایه‌ای ارزشمند برای جامعه محافظت شود.

پیشنهاد

برای جلوگیری از زمین‌خواری، دولت باید مالکیت خود را در اراضی ملی که اغلب هدف این جرم قرار می‌گیرند، محکم‌تر کند. این امر می‌تواند شامل اقدامات قانونی و اداری برای حفاظت از این مناطق باشد. همچنین، سازمان‌های نظارتی و پلیس باید تمرکز ویژه‌ای بر نظارت و پایش این اراضی داشته باشند تا هرگونه فعالیت غیرقانونی را شناسایی و با آن مقابله کنند. این رویکرد دوگانه می‌تواند به‌طور مؤثر از وقوع زمین‌خواری در اراضی ملی جلوگیری کند. همچنین اجرای طرح کاداستر و تعیین مالکیت دقیق اراضی

به خصوص اراضی ملی و عمومی ضروری است.

ملاحظات اخلاقی: موارد مربوط به اخلاق در پژوهش و نیز امانتداری در استناد به متون و ارجاعات مقاله تماماً رعایت گردیده است.

تعارض منافع: تعارض منافع در این مقاله وجود ندارد.

تأمین اعتبار پژوهش: این پژوهش بدون تأمین اعتبار مالی نگارش یافته است.

منابع

فارسی

- اسماعیلی، امیر؛ معتمدآریا، نوید؛ نظربور، فاطمه، ۱۴۰۳، جرایم ثبتی اسناد و املاک در حقوق کیفری ایران، فصلنامه تمدن حقوقی، شماره ۱۹.
- احمدی جشفقانی، حسینعلی، ۱۳۸۷، مسئولیت مدنی ناشی از تصرف غیرمجاز در حقوق ایران (قاعده ضمان ید)، فصلنامه تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، شماره ۳.
- امینی، خلیل؛ بزرگمهر، امیرعباس؛ حسن زاده، حیدر، ۱۴۰۰، تأثیر طرح الزام به ثبت رسمی معاملات اموال غیرمنقول در کاهش جرم جعل و کلاهبرداری، فصلنامه کارآگاه، شماره ۵۷.
- بافهم، محمد و فهیمی، عزیزاله، ۱۳۹۶، شمول ضمان غصب نسبت به تصرفات دولت (با نگاهی به رویه قضایی)، فصلنامه پژوهش حقوق خصوصی، شماره ۲۱.
- توفیقی، اکرم؛ غفاریان، محمدحسین؛ سلطان نژاد، محمود، ۱۳۹۸، مجموعه دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌ها و نظرات حقوقی ممیزی اراضی، چاپ اول، تهران، انتشارات عصر نوین.
- خالقی، ابوالفتح و میرزایی منفرد، غلامعلی، ۱۳۹۷، تحلیل حقوقی شفافیت اطلاعاتی نهادهای عمومی، فصلنامه بورس اوراق بهادار، شماره ۴۱.
- ربیع، مهدی؛ شیخ الاسلامی، عباس؛ فولادیان، مجید، ۱۴۰۱، تحلیل برساخت‌گرایانه جرایم علیه اراضی دولت، فصلنامه دستاوردهای نوین در حقوق عمومی، شماره ۴.
- رضایی پناه، احمد؛ بنی نعیمه، عیسی؛ البوعلی، امیر، ۱۴۰۱، چالش‌های صدور و اجرای احکام جرایم تصرف عدوانی، مزاحمت و ممانعت از حق، فصلنامه حقوق پزشکی، شماره ۳.
- طیبی، سبحان؛ طالع خرسند، هادی؛ پوره‌اشمی، سیدعباس، ۱۳۹۷، طراز جهانی حقوق بین‌الملل محیط

زیست: راهبردها و رهیافت‌ها، **فصلنامه مطالعات بین‌المللی**، شماره ۵۸.

- قجاوند، محسن و جلالی، محمود، ۱۳۹۹، استانداردها و اولویت‌های موضوعی به‌روزرسانی قوانین تجاری

ایران از منظر حقوق تطبیقی، **فصلنامه حقوق تطبیقی**، شماره ۲.

- ضرابی، اصغر؛ رنجبرنیا، بهزاد؛ علی زاده، جابر، ۱۳۹۱، تحلیلی بر کاربری اراضی CBD در کلانشهرهای

ایران با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی GIS نمونه موردی: منطقه هشت شهر تبریز، **فصلنامه**

برنامه‌ریزی فضایی، شماره ۲.

- عباسی، روح اله، ۱۳۹۵، بررسی ناکارآمدی سیاست جنایی ایران در صیانت از اراضی ملی، **کنفرانس**

بین‌المللی مخاطرات طبیعی و بحران‌های زیست محیطی ایران، راهکارها و چالش

ها.

- عباسی، بیژن، ۱۴۰۱، **حقوق محیط زیست**، چاپ اول، تهران، انتشارات دادگستر.

- کاتوزیان، ناصر، ۱۳۸۰، **حقوق مدنی اموال و مالکیت**، چاپ اول، تهران، انتشارات گنج دانش.

- گروه پژوهش‌های حقوق عمومی، ۱۳۸۷، نگاهی به نظام حقوقی مالکیت زمین و ارتباط آن با پدیده

زمین‌خواری، **فصلنامه اطلاع‌رسانی حقوقی**، شماره‌های ۱۵ و ۱۶.

- گلدوزیان، ایرج؛ ولیدی، محمدصالح؛ قنبری، مجید، ۱۳۸۸، **تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال**

دولتی و عمومی، چاپ اول، تهران، انتشارات نوآور.

لاتین

- DELGADO CHÁVEZ, Rodrigo, 2020, Comparative analysis on land use law perspectives in the United States and the European union, as offered by John R. Nolon and Lora-Tamayo vallvé.
- HIRSCH, Moshe., 1998, Game Theory, International Law, and Future Environmental Cooperation in the Middle East. Denv. J. Int'l L. & Pol'y, 27.
- IRISH, H. Allen., 1991, Enforcement of State Environmental Crimes on the Federal Enclave. Mil. L. Rev., 133.
- KEITER, Robert B.; MCKINNEY, Matthew., 2019, Public land and resources law in the American west. Environmental Law, 49.1.
- Nasir, ALI; NAFEES, D. M., 2023, Climate change and land use in the GCC countries with a specific reference to Qatar peninsula. Arabia.

Legal Civilization

ISSN: 2873-1841
ISSN: 2873-1922

No.24- Summer 2025

Buyer-Seller Relationship in the Underlying Contract in a Letter of Credit with Emphasis on Iranian law
Homayoun Mafi, Reza Ehsani, Ahmadsreza Amiri Larjani

A Comparative Study of Environmental Protection under International Human Rights Law and International Humanitarian Law
Sayyed Fazlollah Mousavi, Amir Hossein Asgari

Child-centered Justice and Government: Responsibility Prevention, Correction and Rehabilitation of Children Violate Criminal Laws
Mohammad Roshan, Somayeh Ranginkaman, Seyed Mostafa Hosseini Dastjerdi

Legal Challenges and Requirements of Artificial Intelligence in Workplaces: Examining Impacts and Reform Solutions
Maryam Boroomand Bazkiagourabi, Amirreza Mahmoudi

Algorithmic Society and Legal Adaptation: Rethinking Rights, Governance and Social Justice
Khadije Karimi Sfahani, Mojahed Amiri

Issuing Identity Documents for Children Born from Illegitimate Relationships and its Effects on Iranian Law
Marzieh Kazemi, Mostafa Kafi

Diminished Liability in the Criminal Systems of Iran and England
Iraj Morvati, Nafiseh Araghi, Mandana Janghali

Monitoring the Media with a Jurisprudential and Legal Approach
Narges Abolmasoomi

Cryptocurrency-Related Crimes; from Facilitating the Commission of Crimes to Prevention
Mahbobeh Talebi Rostami

The Importance of Contract Interpretation in Iranian Civil Law
Nazanin Bahrami, Mahnaz Sajjadian, Hamid Reza Konari Zhadeh

Investigating the Effect of Security and Populist Oriented Criminal Policy Intervention on the Formation of Modern New
Classical Criminological Dialog
Masoud Akbari

A Comparative Study of Commercial Property in Iranian and French Law
Saeed Johar

Deterrence of Exile and Banishment in the Period of Communication
Mahsa Mahmoudi

Manifestations of the Moral Rights of Prisoners in Domestic and International Documents
Amin Reza Bahar Falamarzi

Convergent Application of Civil Procedure Principles in Criminal Proceedings Using with Referral Mechanism
Ali Asghar Asgari

A Review of Crimes Against Government Lands (Case Study)
Vahid Kioumars

Space Debris in International Law: Regulatory Challenges and Legal Solutions
Mahdi Gharedaqi

Insult to Sacred Places in Iranian Criminal Law, Imamiyya Jurisprudence and Sunni Jurisprudence
Davoud Salmanpour, Yaghoob Taheri, Hosein Zarei

International Responsibility of States in Combating Doping: Legal Analysis and Implementation Challenges
Sepideh Ahmadian Fard

Criminal Policy Against Military Crimes in the Criminal Law of Iran and the United States
Amirhasan Abolhasani, Hamed Zarinjuj Alvar, Mohammadali Jahani

Rules Governing the Unorganized Monetary Financial Market in the Iranian Legal System
Ayoub Rahimi

Maintaining Social Capital in the Process of Combating Smuggling (Delaware Port Case Study)
Hossein Akbarpa

Conditions for the Exclusion of Personal Criminal Liability Based on the Statute of the International Criminal Court
Mohammadreza Afrasiabi

The Impact of Domestic Laws and Commitment to International Treaties in Combating Banking Corruption
Sayyed Bahman Akbari

Various Means of Enforcement in International Law
Mahdi Rezaei Asrami

Green Victimology and Non-Human Victims
Amin Hajivand, Amirhossein Khorashadi Zadeh, Mohammad Javad Mirzayi